

Μιντιακά κείμενα και ρευστός φόβος: μια περίπτωση ανίχνευσης ρευστού ρατσισμού

Μαρία Λυμπέρη

Πανεπιστήμιο Πατρών

Περίληψη

Ολοένα και περισσότερες μελέτες αναδεικνύουν ότι ο ρατσισμός προκειμένου να λειτουργήσει αποτελεσματικά στα συνεχώς μεταβαλλόμενα κοινωνικοπολιτικά περιβάλλοντα τείνει να αποκτά πιο ρευστές μορφές, με αποτέλεσμα (και σκοπό) να παραμένει αόρατος. Ένας ευρύτερος προβληματισμός που προκύπτει λοιπόν είναι πώς θα μπορούσαν να αναθεωρηθούν οι θεωρητικές και μεθοδολογικές προσεγγίσεις των αντι/ρατσιστικών λόγων (discourses), ώστε να μπορούν να ανιχνεύουν αποτελεσματικότερα τη ρευστότητα του ρατσισμού. Στο πλαίσιο αυτό, στόχος της παρούσας πραγμάτευσης είναι να εξετάσει κατά πόσο (και πώς) μιντιακά κείμενα που υποστηρίζουν ρητά τους/τις μετανάστες/τριες και την εγκατάστασή τους στην Ελλάδα μπορεί εν τέλει να απηχούν ή/και να μετασχηματίζουν ρατσιστικούς λόγους. Βασιζόμενη στις θεωρητικές έννοιες του *ρευστού φόβου* (Bauman 2006) και της *μη/ανοχής* (Brown, 2006, 2008), θα εστιάσω σε εκείνες τις διαστάσεις των μεταναστών/τριών που επιλέγεται να αποσιωπηθούν στα υπό μελέτη κείμενα. Για τη μελέτη και ανάλυση των αναπαραστάσεων θα αξιοποιήσω τις έννοιες της *α/ορατότητας* (Butler, 1997· Arendt, 1998) και της *απόρριψης* (Kristeva, 1982· Butler, 1993), καθώς και τα γλωσσολογικά εργαλεία ανάλυσης που προτείνει ο van Leeuwen (2008). Το βασικό συμπέρασμα στο οποίο θα καταλήξω είναι ότι θετικές αναπαραστάσεις για τους/τις μετανάστες/τριες μπορεί εν τέλει να συγχέονται με πρακτικές αποκλεισμού και αφομοίωσής τους, απηχώντας έναν ρευστό φόβο απέναντι στον/στην Άλλο/η, με το πρόσχημα ωστόσο της ανοχής.

Λέξεις-κλειδιά: ρευστός ρατσισμός; ρευστός φόβος; μη/ανοχή; α/ορατότητα; μη/αναπαράσταση μεταναστών/τριών

1. Εισαγωγή

Σύμφωνα με τον Balibar (2017), όσο περισσότερο μεταβάλλονται οι πρακτικές μετακίνησης και μετανάστευσης τόσο επαναπροσδιορίζονται τα σύνορα και οι *λόγοι* (discourses)¹ που επιχειρούν να τις αναχαιτίσουν. Έτσι, παρά τις συνεχείς μετακινήσεις πληθυσμών και τη διαμόρφωση σύγχρονων πολυπολιτισμικών και πολύγλωσσων κοινωνιών τις τελευταίες δεκαετίες, η μονοπολιτισμικότητα και η μονογλωσσία εξακολουθούν να θεωρούνται βασικά στοιχεία της υπόστασης των δυτικών κρατών (Μοσχονάς, 2005· Archakis, 2022). Αυτό έχει ως αποτέλεσμα η κινητικότητα και η διαφορετικότητα συχνά να εκλαμβάνονται ως απειλές, ως αιτίες ή αφορμές για τη διακίνηση λόγων φόβου και ανησυχίας απέναντι στους μετακινούμενους πληθυσμούς (Balibar, 2009· Bauman, 2015). Στο πλαίσιο αυτό, επιστρατεύεται ο ρατσισμός και η ξеноφοβία και επιχειρείται είτε η υπονόμηση των πρακτικών μετακίνησης και ο άμεσος αποκλεισμός των μεταναστών/τριών εκτός των εκάστοτε εθνικών γεωγραφικών συνόρων είτε η αφομοίωσή τους στα κυρίαρχα εθνικά, κοινωνικά, πολιτισμικά, γλωσσικά κτλ. πρότυπα (Lentin, 2004· Balibar, 2017· Αρχάκης, 2020). Πρόσφατες μελέτες, βέβαια, αναδεικνύουν ότι ο ρατσισμός, προκειμένου να λειτουργήσει αποτελεσματικά στα συνεχώς μεταβαλλόμενα περικείμενα (π.χ. θεσμοθέτηση ανθρώπινων δικαιωμάτων, διακίνηση ανθρωπιστικών αξιών, ευρεία αποκήρυξη κατάφορων ρατσιστικών λόγων μίσους), κυκλοφορεί με λιγότερο ορατές μορφές, ελαχιστοποιώντας τα πιθανά αντιρατσιστικά αντανάκλαστικά (Wellman, 1977· Barker, 1979, 1981· Sears, 1988· van Dijk, 1992· Lentin, 2004· Balibar, 2005, 2009, 2017).

Η διατήρηση και η επιμονή του ρατσισμού αποδίδεται, σε μεγάλο βαθμό, στη συχνά αναποτελεσματική αναγνώριση και περιγραφή του (Barker, 1979, 1981). Όπως εξηγεί ο Bonilla-Silva (2006), ενώ η γλώσσα του ρατσισμού αλλάζει συνεχώς, η γλώσσα που χρησιμοποιείται για την περιγραφή ή την καταγγελία του ρατσισμού παραμένει σχετικά στατική, με αποτέλεσμα να μην μπορεί να αποτυπώνει επαρκώς πώς ακριβώς λειτουργεί ο ρατσισμός, πού στηρίζεται κτλ. Ο Weaver (2011, 2016) κάνει λόγο για έναν *ρευστό ρατσισμό* (liquid racism), έναν ρατσισμό που στηρίζεται (και αποσκοπεί)

---

¹ Οι *λόγοι* εκλαμβάνονται ως σύνολα ιδεολογικών εκφορών για ένα συγκεκριμένο θέμα σε μια συγκεκριμένη ιστορική στιγμή, τα οποία δίνουν συστηματικά υπόσταση σε ό,τι αναφέρονται (Hall, 1992: 291) και συνδέονται στενά με την παραγωγή της γνώσης και της εξουσίας (Foucault, 1972, 1980).

στη δημιουργία *αμφισημιών* (ambivalences), οι οποίες καθιστούν τις παραδοσιακές στατικές αναγνώσεις του αναποτελεσματικές.

Στο πλαίσιο αυτό, στόχος της παρούσας πραγμάτευσης είναι να διερευνήσει πώς λόγοι που τάσσονται υπέρ των μεταναστών/τριών μπορεί να απηχούν ή να μετασηματίζουν ρατσιστικούς λόγους και πώς θα μπορούσαν να αναθεωρηθούν οι θεωρητικές και μεθοδολογικές προσεγγίσεις των αντι/ρατσιστικών λόγων, ώστε να συλλαμβάνουν και να αποτυπώνουν επαρκέστερα τυχόν αμφισημίες τους. Αρχικά, θα εξετάσω πώς οι θεωρητικές έννοιες του *ρευστού φόβου* (liquid fear, Bauman, 2006) και της *μη/ανοχής* (in/tolerance, Brown, 2006, 2008) μπορεί να φανούν χρήσιμες για τη μελέτη των αμφισημιών των αντι/ρατσιστικών λόγων (βλ. ενότητα 2). Στη συνέχεια, βασιζόμενη στις θεωρίες της *έγκλησης* (interpellation, Butler, 1997) και της *απόρριψης* (abjection, Kristeva, 1982; Butler, 1993), θα εστιάσω στην *αναπαράσταση* και, συγκεκριμένα, σε εκείνες τις διαστάσεις της αναπαράστασης που της επιτρέπουν να δημιουργεί αμφισημίες (βλ. ενότητα 3). Όσον αφορά τα δεδομένα της έρευνας, πρόκειται για πέντε μιντιακά πολυτροπικά κείμενα προερχόμενα από φιλανθρωπικούς/ανθρωπιστικούς φορείς που υποστηρίζουν ρητά τους/τις μετανάστες/τριες και την εγκατάστασή τους στην Ελλάδα (βλ. ενότητα 4.1). Η ανάλυση, αξιοποιώντας τα γλωσσολογικά εργαλεία που προτείνει ο van Leeuwen (2008, βλ. ενότητα 4.2), θα εστιαστεί στο πώς επιλέγεται να (μην) αναπαρασταθούν γλωσσικά οι μετανάστες/τριες στα υπό μελέτη κείμενα (βλ. ενότητα 5). Το βασικό συμπέρασμα στο οποίο θα καταλήξω είναι ότι τα κείμενα αυτά, παρά την προγραμματικά θετική τοποθέτησή τους απέναντι στους/στις μετανάστες/τριες, φαίνεται να διέπονται από λόγους φόβου απέναντι στον/στην Άλλο/η, με το πρόσχημα της ανοχής (βλ. ενότητα 6).

2. Ρατσισμός, φόβος απέναντι στον/στην Άλλο/η και μη/ανοχή

Σε αυτή την ενότητα, θα εστιάσω στον/στην Άλλο/η ως ανοιχτή πολιτική κατηγορία, με την έννοια ότι πρόκειται για μια κατηγορία που διαμορφώνεται ιστορικά, πολιτισμικά και κοινωνικά, με τις εκάστοτε σχέσεις εξουσίας να είναι αυτές που ρυθμίζουν ποιοι ορισμοί του/της Άλλου (δεν) θα επικρατήσουν (Gilroy, 1987· βλ. επίσης Said, 1978· Barker & Jane, 2016). Πιο συγκεκριμένα, θα εξετάσω πώς ένας διαρκώς επαναπροσδιοριζόμενος φόβος απέναντι στον/στην Άλλο/η και οι συνεχείς

επαναπλαισιώσεις του/της Άλλου/ης ως απειλής αποτελούν – συχνά υπόρρητα – τα θεμέλια των ρατσιστικών λόγων.

Στην παρούσα πραγματέυση, ο φόβος γίνεται αντιληπτός ως μέρος συγκεκριμένων ιστορικών, πολιτισμικών και κοινωνικών διαδικασιών και συνδέεται στενά με την ίδια τη συγκρότηση του/της Άλλου/ης (Ahmed, 2003, 2004· Altheide, 2006· Bauman, 2015). Με τους όρους της Ahmed (2003), δεν είναι απλώς ο/η Άλλος/η που εκλαμβάνεται ως πηγή/αιτία φόβου (ως απειλή), αλλά και ο φόβος ως πηγή συγκρότησης του/της Άλλου/ης. Αντίστοιχα, ο Foucault (2003: 216) ορίζει τον ρατσισμό ως σύστημα συγκρότησης του πληθυσμού μέσω της επινόησης και του αποκλεισμού των ‘αφύσικων’ Άλλων, αυτών που θεωρούνται *απειλές* για την ‘ομαλή’ πορεία και εξέλιξη του κοινωνικού συνόλου. Η ιστορικο-πολιτισμική συγκρότηση του/της Άλλου/ης ως απειλής (ή μάλλον ως τίποτα περισσότερο από απειλής) διαμορφώνει κουλτούρες φόβου απέναντι στον/στην Άλλο/η, διευκολύνοντας και νομιμοποιώντας έτσι την εκδήλωση ρατσιστικών πολιτικών διαχείρισης του/της Άλλου/ης και επεμβάσεων πάνω στην ύπαρξή του/της (βλ. Butler, 1993, 2004· Ahmed, 2003· Altheide, 2006· Foucault, 2006· Bauman, 2015· Yancy & Butler, 2015).

Με βάση τα παραπάνω, θα ασχοληθώ πιο συγκεκριμένα με το πώς λόγοι που τάσσονται υπέρ των μεταναστών/τριών μπορεί να εξακολουθούν να αποτελούν μέρος μιας κουλτούρας φόβου απέναντι στον/στην Άλλο/η, με την έννοια όμως του *ρευστού φόβου* (liquid fear, Bauman, 2006). Η έννοια του ρευστού φόβου αναφέρεται σε έναν μη εμφανή φόβο, που προκύπτει από ένα αίσθημα επισφάλειας χωρίς όμως ξεκάθαρη και ορατή απειλή (Bauman, 2006: 3). Ο ρευστός φόβος, επομένως, υπερβαίνει (με την έννοια ότι είναι αποκομμένος από) την υποτιθέμενη αιτία του, με αποτέλεσμα να είναι δυσκολότερη τόσο η περιγραφή όσο και η ίδια η σύλληψή του (Bauman, 2006). Στη συγκεκριμένη μελέτη, βασίζομαι στην έννοια του ρευστού φόβου για να περιγράψω πώς αυτός μπορεί να διαπερνά τους λόγους της *ανοχής* απέναντι στον/στην Άλλο/η, επιτρέποντας στις σύγχρονες φιλελεύθερες δημοκρατίες να ανακυκλώνουν τον ρατσισμό και να διαχειρίζονται τους/τις Άλλους/ες με λιγότερο ορατά μέσα.

Σύμφωνα με την Brown (2006: 27, 2008: 408), η *ανοχή* (tolerance) εκχωρείται προς κάτι ‘ξένο’, προς κάτι που δεν θα μπορούσαμε να φανταστούμε ως μέρος της κοινωνικής ‘νόρμας’ (και όχι αντίστροφα), ρυθμίζοντας ποιες πτυχές του/της Άλλου/ης μπορούν να γίνουν αποδεκτές, στο βαθμό που να μη διαταράσσεται η κοινωνική τάξη πραγμάτων (βλ. επίσης Blommaert & Verschueren, 1998). Οι λόγοι ανοχής, δηλαδή, εξισώνουν τον/την Άλλο/η με τις διαχειρίσιμες και ευμετάβλητες διαστάσεις του/της,

ενώ οι πτυχές του/της Άλλου/ης που θεωρούνται μη διαχειρίσιμες και δύσκολα μεταβλητές εξακολουθούν να *μη* γίνονται ανεκτές και να προσλαμβάνονται ως *απειλητικές*, ως αντικείμενο φόβου (Brown, 2006: 29· Haynes, 2013: 41· βλ. επίσης Blommaert & Verschueren, 1998· Brown, 2008). Η ανοχή λοιπόν δεν θεωρείται αντίποδας της μη ανοχής. Αντίθετα, ανοχή και μη ανοχή φαίνεται να συνυπάρχουν ως σιωπηλές εκδοχές η μια της άλλης. Υπό αυτό το πρίσμα, οι λόγοι ανοχής, αν και συνήθως εμφανίζονται ως υποστηρικτικοί προς τον/την Άλλο/η, μπορεί εν τέλει να αποτελούν μέρος μιας κουλτούρας φόβου απέναντί του/της και, πιο συγκεκριμένα, ενός *ρευστού φόβου*, ενισχύοντας τις υπάρχουσες σχέσεις εξουσίας και ανακυκλώνοντας τον ρατσισμό (Brown, 2006, 2008). Ειδικότερα, οι λόγοι ανοχής:

- i. θεωρούνται ότι αποτελούν ένα πλαίσιο επανα-κατοχύρωσης της προνομιακής θέσης των ομάδων που εκχωρούν την ανοχή, αφενός, σε σχέση με τη διεκδίκηση της υποτιθέμενης ‘κανονικότητάς τους, αφετέρου, σε σχέση με τον καθορισμό του τι (δεν) θα γίνει ανεκτό και τι θα εκλαμβάνεται ως *απειλή* (Brown, 2006, 2008).
- ii. εξακολουθούν να συγκροτούν τον/την Άλλο/η ως αντικείμενο *φόβου*, διευκολύνοντας και νομιμοποιώντας έτσι την εκδήλωση πρακτικών ρύθμισης και επέμβασης πάνω στην ύπαρξή του/της (Bauman, 2015· βλ. επίσης Butler, 2004· Brown, 2006).
- iii. μετατοπίζοντας, ωστόσο, την έμφαση από την υποτιθέμενη απειλητικότητα του/της Άλλου/ης στη διαχειρισιμότητά του/της, θα μπορούσαν να εκληφθούν ως *ρευστοί ρατσιστικοί* λόγοι (βλ. ενότητα 1) που διακινούν έναν *ρευστό φόβο* απέναντι στον/στην Άλλο/η, έναν φόβο που δεν συνδέεται ρητά με την υποτιθέμενη αιτία του (δηλαδή, τον/την απειλητικό/ή Άλλο/η). Θα μπορούσαμε, επομένως, να πούμε ότι οι λόγοι ανοχής προσλαμβάνουν και συγκροτούν τον/την Άλλο/η ως *ρευστή απειλή*,² δηλαδή, ως λιγότερο αναγνωρίσιμη και ορατή απειλή, η οποία συνυπάρχει με και υπονοείται από την εκχώρησης ανοχής απέναντι στον/στην Άλλο/η.

---

² Η έννοια της ρευστής απειλής εισάγεται κατά αντιστοιχία με την έννοια του ρευστού φόβου.

Στην ενότητα που ακολουθεί, εστιάζω στην αναπαράσταση και, πιο συγκεκριμένα, σε εκείνες τις διαστάσεις της αναπαράστασης που θα μπορούσαν να συνδεθούν με τις έννοιες του ρευστού φόβου και της ρευστής απειλής.

3. Μη/αναπαράσταση: αναθεωρώντας τα όρια συμπερίληψης/αποκλεισμού

Στην ενότητα αυτή, ακολουθώντας τη θεώρηση του Hall (1997), ότι η νοηματοδότηση του/της Άλλου/ης προκύπτει μέσα από και μέσα σε αναπαραστάσεις, θα στραφώ στην αναπαράσταση, ως πρακτική που συστηματικά δίνει μορφή στον/στην Άλλο/η (βλ. επίσης Foucault, 1972, 1980· Barker & Jane, 2016). Σύμφωνα με τον Hall (1997), οι αναπαραστάσεις δεν αντανακλούν τον κόσμο, αλλά, αντίθετα, ως κομμάτια λόγων (discourses), φέρνουν σε ύπαρξη (enact) τις πραγματικότητες που ισχυρίζονται ότι περιγράφουν (βλ. επίσης Foucault, 1972, 1980· van Leeuwen, 2008· Anderson & Harrison, 2010).³

Όσον αφορά τις θετικές αναπαραστάσεις μεταναστών/τριών, που αποτελούν το βασικό αντικείμενο εστίασης της παρούσας πραγμάτευσης, είναι σημαντικό να κατανοήσουμε ότι η διεύρυνση της συμπερίληψης μεταναστών/τριών στις αναπαραστάσεις ενός λόγου (αν και συχνά εμφανίζεται ως αυτοσκοπός των θετικά διακείμενων λόγων απέναντι στους/στις μετανάστες/τριες), μπορεί να εξακολουθεί να αναπαράγει ρατσιστικές οπτικές (βλ. επίσης Thomassen, 2017· Honorato, 2020). Όλο και περισσότερο λοιπόν προτείνεται μια αναθεώρηση των ορίων συμπερίληψης και αποκλεισμού, καθώς φαίνεται να αλληλο-συγκροτούνται, με την έννοια ότι η συμπερίληψη μπορεί να εξεταστεί υπό το πρίσμα του τι αποκλείεται και αντίστροφα (βλ. επίσης Hall, 1997· Thomassen, 2017). Με τους όρους του Hall (1997: 258), οι αναπαραστάσεις αποτελούν *πρακτικές αποκλεισμού* (exclusion practices), καθώς, ανάλογα με το τι συμπεριλαμβάνουν, παράγουν όρια στη βάση των οποίων αποκλείουν ό,τι μένει έξω από αυτά (βλ. επίσης Thomassen, 2017).

Σε αυτό το περικείμενο, θα υποστηρίξω ότι οι υπό μελέτη αναπαραστάσεις, αν και συμπεριλαμβάνουν ρητά τους/τις μετανάστες/τριες, καταλήγουν να τους/τις οριοθετούν σε μια *ανεκτή* (από την εθνική πλειονότητα) *ορατότητα*, υπονοώντας και αποκλείοντας

---

³ Υπό αυτή την έννοια, ο όρος *παράσταση* ίσως ήταν καταλληλότερος του όρου *αναπαράσταση* για τη συγκεκριμένη πραγμάτευση. Χρησιμοποιώ, ωστόσο, συμβατικά τον όρο *αναπαράσταση* (όπως όμως περιγράφεται στην ενότητα αυτή).

σιωπηλά διαστάσεις του/της Άλλου/ης που εξακολουθούν να θεωρούνται ως *απειλή* (για την εθνική πλειονότητα), αλλά ως *αόρατη* και *ρευστή* απειλή (βλ. επίσης ενότητα 2). Στη συνέχεια, θα προσπαθήσω να περιγράψω αναλυτικότερα πώς λειτουργεί η μη/αναπαράσταση και, συγκεκριμένα, πώς οι έννοιες της *έγκλησης* και της *απόρριψης* θα μπορούσαν να καταστήσουν την *α/ορατότητα*, τη μη/ανοχή και τη μη/απειλή ως προσβάσιμα και αναλύσιμα μέρη της μη/αναπαράστασης.

Ειδικότερα, η Butler (1997), διευρύνοντας την έννοια της *έγκλησης* (interpellation) του Althusser (1971), υποστηρίζει ότι οι αναπαραστάσεις ατόμων ή ομάδων στους λόγους καλούν σε ύπαρξη αυτά τα άτομα ή τις ομάδες, καθιστώντας τα/τες *ορατά/ές*, και, από την άλλη, το καθεστώς αυτής της ορατότητας ορίζει αν και πώς τα άτομα αυτά ή οι ομάδες αυτές θα αναγνωρίζονται ως μέρος του κόσμου (Arendt, 1998· βλ. επίσης Honorato, 2020). Αντίστοιχα, ό,τι αποκλείεται συστηματικά από τις αναπαραστάσεις ενός λόγου θεωρείται ότι καθίσταται μη αναγνωρίσιμη κοινωνική υπόσταση που *στερείται ορατότητας* (Arendt 1998: 55· βλ. επίσης Butler, 1997· Honorato, 2020).

Επιπλέον, βασιζόμενη στην εννοιολόγηση της Kristeva (1982), η Butler (1993) εξηγεί ότι οι διαδικασίες *απόρριψης* (abjection) συμβαίνουν (και) εντός των λόγων και, πιο συγκεκριμένα, μέσω του συστηματικού αποκλεισμού από τις αναπαραστάσεις ενός λόγου. Ως απόρριψη θεωρείται η (σχεδόν αντανεκλαστική) προσπάθεια να απωθηθεί μια οντότητα που έχει προσληφθεί ως αφετηριακά *μη ανεκτή* και *απειλητική* για την εκάστοτε κοινωνική τάξη πραγμάτων (Kristeva, 1982· βλ. επίσης Butler, 1993· Ahmed, 2004· Hook, 2006· Haynes, 2013). Με βάση αυτή τη θεώρηση, η Butler (1993) υποστηρίζει ότι ό,τι αποκλείεται συστηματικά από τις αναπαραστάσεις ενός λόγου (είτε πρόκειται για άτομα/ομάδες είτε για χαρακτηριστικά/συμπεριφορές τους) στιγματίζεται ως *απόβλητη* (abject, outcast) και αφετηριακά *μη ανεκτή* και *απειλητική* κοινωνική ύπαρξη, η οποία υπόκειται σε διαδικασίες απόρριψης, αποκλεισμού και αποστροφής (βλ. επίσης Hook, 2006· Haynes, 2013).

Συνοψίζοντας, θα μπορούσαμε να πούμε ότι, από τη μια, ό,τι συμπεριλαμβάνεται συστηματικά στις αναπαραστάσεις ενός λόγου καθίσταται *ορατό* και γίνεται *ανεκτή* η κοινωνική του υπόσταση (αποφεύγει, δηλαδή, τον στιγματισμό της απόβλητης και απειλητικής κοινωνικής ύπαρξης). Από την άλλη, ό,τι απουσιάζει συστηματικά από τις αναπαραστάσεις ενός λόγου παραμένει *αόρατο* και απορρίπτεται ως αφετηριακά *μη ανεκτή* και *απειλητική* κοινωνική υπόσταση (βλ. επίσης Πίνακα 1).

Πίνακας 1: Οι έννοιες της έγκλησης και της απόρριψης στη μελέτη των αναπαραστάσεων

	Αναπαράσταση (Τι συμπεριλαμβάνεται συστηματικά στις αναπαραστάσεις ενός λόγου;)	Μη αναπαράσταση (Τι αποκλείεται συστηματικά από τις αναπαραστάσεις ενός λόγου;)
Έγκληση	Ορατές κοινωνικές υποστάσεις ατόμων/ομάδων	Αόρατες κοινωνικές υποστάσεις ατόμων/ομάδων
Απόρριψη	Ανεκτές και μη απειλητικές κοινωνικές υποστάσεις ατόμων/ομάδων	Μη ανεκτές και απειλητικές κοινωνικές υποστάσεις ατόμων/ομάδων

Όσον αφορά την ρευστή απειλή (βλ. ενότητα 2), την εννοιολογώ, με βάση τα παραπάνω, ως το αποτέλεσμα του συστηματικού αποκλεισμού από τις αναπαραστάσεις ενός λόγου και, πιο συγκεκριμένα, ως:

- i. μια απειλή που υπονοείται από ό,τι συμπεριλαμβάνεται στις αναπαραστάσεις ενός λόγου, από ό,τι, δηλαδή, συγκροτείται ως ανεκτό και μη απειλητικό;
- ii. μια απειλή *αόρατη*, που απουσιάζει συστηματικά από τις αναπαραστάσεις ενός λόγου και (ως εκ τούτου) είναι σε θέση να διακινεί έναν ρευστό φόβο (βλ. ενότητα 2).

Στο πλαίσιο αυτό, θα υποστηρίξω ότι τα κείμενα που θα αναλυθούν, αν και τοποθετούνται ρητά υπέρ των μεταναστών/τριών, αναπαριστώντας και ορατοποιώντας συστηματικά έναν/μια ανεκτό/ή Άλλο/η, εξακολουθούν να απορρίπτουν σιωπηλά έναν/μια μη ανεκτό/ή απειλητικό/ή Άλλο/η, ο/η οποίος/α ωστόσο παραμένει αόρατος/η (απουσιάζει συστηματικά από τις αναπαραστάσεις), συγκροτώντας έτσι μια *ρευστή απειλή* και αποτελώντας πρόσφορο έδαφος για τη στοιχειοθέτηση και διακίνηση ενός *ρευστού φόβου* απέναντι στον/στην Άλλο/η, με το πρόσχημα μάλιστα της ανοχής.

4. Δεδομένα και μεθοδολογία

4.1 Τα δεδομένα της έρευνας

Τα δεδομένα της έρευνας που θα παρουσιάσω περιλαμβάνουν πέντε μιντιακά κείμενα/βίντεο (βλ. Πίνακα 2, Παράρτημα) που έχουν αναρτηθεί στην πλατφόρμα Youtube (09/2016 – 01/2019) από δύο ανθρωπιστικούς/φιλανθρωπικούς φορείς (ΜΚΟ Μετάδραση, Ίδρυμα Μποδοσάκη), με σκοπό να παρουσιάσουν στο ευρύ κοινό τη δράση τους σχετικά με α) τη φιλοξενία ασυνόδευτων μεταναστών/τριών σε δομές ή οικογένειες και β) τη διδασκαλία της ελληνικής γλώσσας. Τα κείμενα εκφράζουν ρητά θετικές στάσεις απέναντι στους/στις μετανάστες/τριες και την εγκατάστασή τους στην Ελλάδα και προωθούν τα δικαιώματά τους. Υπό αυτό το πρίσμα, αντιπαρατίθενται στους αμιγώς ρατσιστικούς και ξενοφοβικούς λόγους και θα μπορούσαμε να πούμε ότι πραγματεύονται το φαινόμενο της μετανάστευσης από ανθρωπιστική ή αντιρατσιστική σκοπιά.

Πίνακας 2: Τα δεδομένα της έρευνας

Δεδομένα/ Βίντεο	Τίτλος	Link (ημερομηνία πρόσβασης: 20/3/2023)	Πηγή		Διάρκεια ⁴
			Μετάδραση	Ίδρυμα Μποδοσ άκη	
1	Εκπαίδευση για τα παιδιά πρόσφυγες και μετανάστες	https://www.youtube.com/watch?v=2vtL0vEpeRQ	✓		1:08
2	Ανάδοχη φροντίδα ασυνόδευτων ανηλίκων από	https://m.youtube.com/watch?v=w1504d-T66Y	✓		1:53

⁴ Η διάρκεια μετρείται σε λεπτά. Συνολική διάρκεια: 10:25.

	τη METAδραση				
3	Ξενώνας φιλοξενίας ασυνόδευτων ανηλίκων ‘Ιριδα’ – the making of	https://www.youtube.com/watch?v=qKH1vM-4WXs		✓	1:59
4	Η ζωή στον ξενώνα ‘Ιριδα’ της Ιατρικής Παρέμβασης	https://www.youtube.com/watch?v=PLHlUe_d_zg		✓	2:41
5	Ξενώνας ‘Μαλλιοπούλειο’ για τα ασυνόδευτα παιδιά πρόσφυγες	https://www.youtube.com/watch?v=XIp_mAC0EYw		✓	2:45

4.2 Μεθοδολογία

Η ανάλυση που ακολουθεί εμπίπτει στο ευρύτερο πλαίσιο της Κριτικής Ανάλυσης Λόγου (ΚΑΛ), η οποία περιγράφει πώς οι γλωσσικές πρακτικές αναπαράγουν κοινωνικές διακρίσεις και ανισότητες (Fairclough, 1995), διερευνώντας τη σχέση *μικρο-επίπεδου* (micro-level), δηλαδή, των συγκεκριμένων γλωσσικών επιλογών των κειμενικών παραγωγών, με το *μακρο-επίπεδο* (macro-level), δηλαδή, τους κυρίαρχους λόγους και ιδεολογίες (see van Dijk, 2008· Αρχάκης, 2020).

4.2.1 Το μεθοδολογικό μοντέλο ανάλυσης

Η ανάλυση θα εστιάσει στα γλωσσικά μέσα που επιλέγουν οι κειμενικοί/ές παραγωγοί για να αναπαραστήσουν τους/τις μετανάστες/τριες. Για τον σκοπό αυτό, θα αξιοποιησώ

το μοντέλο ανάλυσης που προτείνει ο van Leeuwen (2008). Στον Πίνακα 3, παρουσιάζω με συντομία τις στρατηγικές αναπαράστασης που θα φανούν χρήσιμες στην ανάλυση που θα ακολουθήσει.

Πίνακας 2: Στρατηγικές αναπαράστασης (van Leeuwen, 2008)

Στρατηγικές αναπαράστασης	Ορισμοί	Παραδείγματα ⁵
Αθροιστική αναφορά (aggregation)	Αναπαράσταση οντοτήτων μέσω αριθμών ή στατιστικών	<u>40% των Αυστραλών</u> έχουν...
Ατομική αναφορά (individualization)	Εξατομικευμένη αναπαράσταση μιας οντότητας	<u>Αυτός</u> πιστεύει ότι...
Ονομαστική αναφορά (nomination)	Αναπαράσταση μιας οντότητας μέσω του ονόματός της	<u>Ο κ. Μπράουν</u> είπε ότι...
Απόδοση ενεργού ρόλου (active role)	Αναπαράσταση μιας οντότητας ως δράστριας	<u>Τα παιδιά</u> χρησιμοποιούν την τηλεόραση.
Απόδοση παθητικού ρόλου (passive role)	Αναπαράσταση μιας οντότητας ως αποδέκτριας ή επωφελομένης	Η τηλεόραση επηρεάζει <u>τα παιδιά</u> .

Σύμφωνα με τον van Leeuwen (2008), κάποιες από τις παραπάνω στρατηγικές λειτουργούν ως στρατηγικές *ανάδειξης* και δίνουν έμφαση στις οντότητες που αναπαριστούν, συγκροτώντας τις ως σημαντικές, ενώ κάποιες άλλες στρατηγικές λειτουργούν ως στρατηγικές *ελαχιστοποίησης* και αφαιρούν την έμφαση από τις οντότητες που αναπαριστούν, συγκροτώντας τις ως λιγότερο σημαντικές και αξιόλογες (van Leeuwen, 2008: 37-38, 40⁵ βλ. επίσης Πίνακα 4).

⁵ Τα παραδείγματα αντλούνται από τον van Leeuwen (2008), σε δική μας μετάφραση.

Πίνακας 3: Στρατηγικές ανάδειξης/ελαχιστοποίησης (van Leeuwen, 2008)

Στρατηγικές ανάδειξης	Στρατηγικές ελαχιστοποίησης
Ατομική αναφορά	Αθροιστική αναφορά
Ονομαστική αναφορά	Απόδοση παθητικού ρόλου
Απόδοση ενεργού ρόλου	

4.2.2 Ερευνητικά ερωτήματα

Στην ενότητα αυτή, θα παρουσιάσω τα ερευνητικά ερωτήματα και την πορεία που θα ακολουθήσει η ανάλυση των δεδομένων στο πλαίσιο της ΚΑΛ. Ως προς την ανάλυση του μικρο-επίπεδου, θα αξιοποιήσω τα μεθοδολογικά εργαλεία του van Leeuwen (2008) και τις θεωρίες της έγκλησης και της απόρριψης, ενώ ως προς το μακρο-επίπεδο, θα συνδέσω τα ευρήματα της μικρο-ανάλυσης με τους ρατσιστικούς λόγους (βλ. Πίνακα 5).

Πίνακας 4: Ερευνητικά ερωτήματα και πορεία ανάλυσης

Θεωρητικό και μεθοδολογικό πλαίσιο		Ερευνητικά ερωτήματα
Μικρο-επίπεδο	van Leeuwen (2008)	Τι είδους <i>γλωσσικά μέσα</i> επιλέγουν οι κειμενικοί/ές παραγωγοί για να αναπαραστήσουν τους/τις μετανάστες/τριες; (βλ. ενότητα 4.2.1)
	Θεωρία έγκλησης	Ποιες <i>πτυχές/κοινωνικές υποστάσεις</i> των μεταναστών/τριών γίνονται <i>ορατές</i> και ποιες παραμένουν <i>αόρατες</i> ; (βλ. ενότητα 3)
	Θεωρία απόρριψης	Ποιες <i>πτυχές/κοινωνικές υποστάσεις</i> των μεταναστών/τριών γίνονται <i>ανεκτές</i> και ποιες απορρίπτονται ως μη ανεκτές και απειλητικές; (βλ. ενότητα 3)

Μακρο-επίπεδο	Ρευστός ρατσισμός (βλ. ενότητα 1)	Κατά πόσο τα υπό μελέτη κείμενα διακινούν έναν <i>ρευστό φόβο</i> απέναντι στους/στις μετανάστες/τριες; Κατά πόσο, δηλαδή, οι μετανάστες/τριες αναπαρίστανται ως <i>ρευστή απειλή</i> που χρήζει διαχείρισης και ρύθμισης; (βλ. ενότητες 2, 3)
---------------	-----------------------------------	--

5. Ανάλυση δεδομένων

5.1 Μικρο-επίπεδο

Η ανάλυση θα εστιάσει στην κατανομή των στρατηγικών *ελαχιστοποίησης* και *ανάδειξης*, όσον αφορά τις αναπαραστάσεις μεταναστών/τριών στα υπό μελέτη κείμενα. Πιο συγκεκριμένα, θα εξετάσω τη συχνότητα και τις προϋποθέσεις υπό τις οποίες επιλέγεται να *αφαιρεθεί* (ελαχιστοποίηση) ή να *αποδοθεί* (ανάδειξη) *πρόσωπο, όνομα* και *δράση* στους/στις μετανάστες/τριες.

Από την ανάλυση του συνόλου των δεδομένων, διαπιστώθηκε ότι για την παρουσίαση των μεταναστών/τριών επιλέγονται συστηματικά στρατηγικές ελαχιστοποίησης. Οι μετανάστες/τριες, δηλαδή, αναπαρίστανται συστηματικά μέσω *αφαίρεσης προσώπου* και *ονόματος* (αθροιστικές αναφορές) ή/και *αφαίρεσης δράσης* (απόδοση παθητικών ρόλων). Ειδικότερα, σπάνια αποδίδεται πρόσωπο και όνομα σε μετανάστες/τριες, ενώ αντίθετα είναι συχνές οι αναπαραστάσεις τους μέσω *αθροιστικών αναφορών*, δηλαδή, μέσω αριθμών ή στατιστικών, όπως φαίνεται στα ενδεικτικά αποσπάσματα 1-5 του Πίνακα 6.

Πίνακας 5: Ανάλυση αποσπασμάτων, αθροιστικές αναφορές σε μετανάστες/τριες (van Leeuwen 2008)⁶

	Πηγή	Πομπός ⁷		Απόσπασμα
		Μετανάστης/τρια	Πλειονοτικός/ή	
1	Μετάδραση Βίντεο 1 0:08-0:11		✓	40% των προσφύγων είναι παιδιά.
2	Μετάδραση Βίντεο 1 0:24-0:28		✓	Το 2018 1250 παιδιά παρακολούθησαν μαθήματα ενισχυτικής διδασκαλίας.
3	Ίδρυμα Μποδοσάκη Βίντεο 4 1:08-1:12		✓	Σήμερα, στον ξενώνα Ίριδα της Ιατρικής Παρέμβασης φιλοξενούνται δεκαέξι παιδιά.
4	Ίδρυμα Μποδοσάκη Βίντεο 5 1:23-1:27		✓	Κάθε χρόνο φτάνουν στην Ελλάδα χιλιάδες ασυνόδευτα παιδιά πρόσφυγες.
5	Ίδρυμα Μποδοσάκη Βίντεο 5 1:54-2:00		✓	Θα προσπαθήσουμε να κάνουμε πραγματικότητα το μικρό όνειρο τριάντα παιδιών.

Η συχνή χρήση αθροιστικών αναφορών για την αναπαράσταση των μεταναστών/τριών (βλ. Πίνακα 9), συγκροτεί ως μακρινές, απρόσωπες και ανώνυμες ομάδες (*αφαίρεση*

⁶ Οι αθροιστικές αναφορές στα αποσπάσματα σημειώνονται με πλάγιους χαρακτήρες.

⁷ Εφόσον τα δεδομένα παρατίθενται αποσπασματικά, για τη διευκόλυνση της κατανόησής τους, σημειώνεται αν ο/η φορέας λόγου στο κάθε απόσπασμα είναι μετανάστης/τρια ή πλειονοτικός/ή.

προσώπου και ονόματος), παρά σαν σημαντικά και προσβάσιμα άτομα καθημερινής συναναστροφής (βλ. van Leeuwen 2008: 38).

Επιπλέον, στο σύνολο των δεδομένων που αναλύθηκαν, παρά το γεγονός ότι οι εκπρόσωποι της εθνικής πλειονότητας αναπαρίστανται συνήθως μέσω ενεργών ρόλων (απόδοση δράσης), οι μετανάστες/τριες αναπαρίστανται συστηματικά μέσω παθητικών ρόλων, ως οι αδρανείς αποδέκτες/τριες ή οι αδρανείς επωφελούμενοι/ες των πλειονοτικών δράσεων (αφαίρεση δράσης), όπως φαίνεται και στα ενδεικτικά αποσπάσματα 6-10 του Πίνακα 7.

Πίνακας 6: Ανάλυση αποσπασμάτων, απόδοση ενεργών/παθητικών ρόλων (van Leeuwen, 2008)⁸

	Πηγή	Πομπός		Απόσπασμα
		Μετανάστης/τρια	Πλειονοτικός/ή	
6	Μετάδραση Βίντεο 1 0:35-0:39		✓	Καθημερινά βρισκόμαστε (ενν. <u>εμείς</u>) δίπλα στα παιδιά πρόσφυγες και μετανάστες.
7	Μετάδραση Βίντεο 2 0:28-0:32		✓	Δέχονται (ενν. τα παιδιά πρόσφυγες και μετανάστες/τριες) με απίστευτη χαρά οτιδήποτε τους προσφέρουμε (ενν. <u>εμείς</u>) και νιώθουν ευγνωμοσύνη για οτιδήποτε.
8	Μετάδραση Βίντεο 2 0:56-0:58		✓	Θα έχουμε (ενν. <u>εμείς</u>) δύο ακόμα παιδιά εδώ, τα οποία θα τα φροντίζουμε (ενν.

⁸ Οι ενεργοί ρόλοι στα αποσπάσματα σημειώνονται μέσω υπογράμμισης και οι παθητικοί ρόλοι με πλάγιους χαρακτήρες.

				<u>εμείς</u>).
9	Ίδρυμα Μποδοσάκη Βίντεο 3 1:32-1:41		✓	Στόχος <u>μας</u> είναι να δώσουμε (ενν. <u>εμείς</u>) σ' αυτά τα παιδιά, στα ασυνόδευτα παιδιά πρόσφυγες, το δικαίωμα στη ζωή και στην αξιοπρέπεια.
10	Ίδρυμα Μποδοσάκη Βίντεο 5 1:02-1:18		✓	Είμαστε εδώ, προσφέροντας τις υπηρεσίες <u>μας</u> δωρεάν και με χαρά, προκειμένου να επισκευάσουμε (ενν. <u>εμείς</u>), να διαμορφώσουμε (ενν. <u>εμείς</u>) και να ανακατασκευάσουμε (ενν. <u>εμείς</u>) το κτίριο για παιδιά που το έχουν ανάγκη.

Βέβαια, στα δεδομένα εντοπίζονται και ορισμένες περιπτώσεις στις οποίες επιλέγεται να αποδοθεί πρόσωπο (ατομικές αναφορές) ή/και δράση (απόδοση ενεργών ρόλων) σε κάποιους/ες από τους/τις μετανάστες/τριες, όπως μπορεί να φανεί στα παρακάτω ενδεικτικά αποσπάσματα 11-14 του Πίνακα 8.

Πίνακας 7: Ανάλυση αποσπασμάτων, ατομικές αναφορές και απόδοση ενεργών ρόλων σε μετανάστες/τριες (van Leeuwen, 2008)⁹

⁹ Οι ατομικές αναφορές στα αποσπάσματα σημειώνονται με πλάγιους χαρακτήρες και οι ενεργοί ρόλοι μέσω υπογράμμισης.

	Πηγή	Πομπός		Απόσπασμα
		Μετανάστης/τρια	Πλειονοτικός/ή	
11	Μετάδραση Βίντεο 1 0:01-0:04	✓		Αγαπώ (ενν. <u>εγώ</u>) το σχολείο μου γιατί μαθαίνω (ενν. <u>εγώ</u>) νέες γλώσσες.
12	Μετάδραση Βίντεο 1 0:47-0:51	✓		Θέλω να πηγαίνω σχολείο (ενν. <u>εγώ</u>) και να αισθάνομαι όπως όλα τα παιδιά.
13	Ίδρυμα Μποδοσάκη Βίντεο 4 1:17-1:19		✓	Κάθε πρωί ξυπνούν για να πάνε (ενν. <u>τα παιδιά πρόσφυγες και μετανάστες</u>) στις τάξεις τους.
14	Ίδρυμα Μποδοσάκη Βίντεο 4 1:54-2:03	✓		Εδώ είναι καλύτερα. Πηγαίνουμε σχολείο (ενν. <u>εμείς</u>), κάνουμε όμορφα πράγματα.

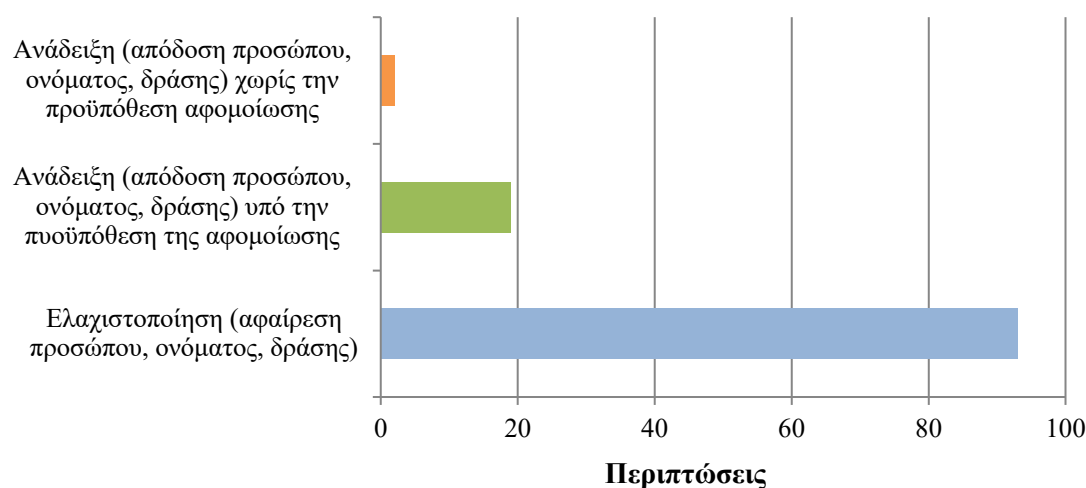
Ωστόσο, σχεδόν σε όλες τις περιπτώσεις, οι μετανάστες/τριες που αποκτούν πρόσωπο ή/και δράση και προβάλλονται ως σημαντικοί/ές και αξιόλογοι/ες είναι όσοι/ες έχουν κατορθώσει να αφομοιωθούν στα κυρίαρχα εθνικά/πλειονοτικά πρότυπα ή συμμετέχουν σε διαδικασίες αφομοίωσης (π.χ. *αγαπώ το σχολείο μου, θέλω να πηγαίνω σχολείο, πάνε στις τάξεις τους, πηγαίνουμε σχολείο*). Όσον αφορά τις διαδικασίες αφομοίωσης που εντοπίζονται στα δεδομένα, πρόκειται για περιπτώσεις εκμάθησης της ελληνικής γλώσσας ή/και κουλτούρας από τους/τις μετανάστες/τριες (π.χ. παρακολούθηση μαθημάτων σε ελληνικά σχολεία, παρακολούθηση μαθημάτων της πλειονοτικής γλώσσας κτλ.). Ο Πίνακας 9 παρουσιάζει συνοπτικά ποσοτικά δεδομένα από την ανάλυση του συνόλου του υλικού (βλ. επίσης Γράφημα 1).¹⁰

¹⁰ Τα ποσοτικά δεδομένα που παρατίθενται εδώ δεν είναι γενικευτικά. Η παρουσίασή τους γίνεται με σκοπό να πλαισιωθεί επαρκέστερα η ποιοτική ανάλυση που ακολουθεί.

Πίνακας 8: Αναπαραστάσεις μεταναστών/τριών στο σύνολο του υλικού: κατανομή των στρατηγικών ελαχιστοποίησης/ανάδειξης (ποσοτικά δεδομένα)

Αναπαραστάσεις μεταναστών/τριών		Περιπτώσεις	Στρατηγικές
Ελαχιστοποίηση		93	Αθροιστικές αναφορές Παθητικοί ρόλοι
Ανάδειξη	Υπό την προϋπόθεση αφομοίωσης	19 ¹¹	Ατομικές αναφορές Ονομαστικές αναφορές Ενεργοί ρόλοι
	Χωρίς την προϋπόθεση αφομοίωσης	2 ¹²	

Γράφημα 1: Αναπαραστάσεις μεταναστών/τριών στο σύνολο του υλικού: κατανομή στρατηγικών ελαχιστοποίησης/ανάδειξης (ποσοτικά δεδομένα)

¹¹ Στις περιπτώσεις αυτές, καταμετρώνται οι στρατηγικές ανάδειξης των μεταναστών/τριών που συνοδεύονται από πληροφορίες αφομοίωσης στο άμεσο περικείμενο.

¹² Στο σύνολο των δεδομένων, εντοπίζονται μόλις 2 περιπτώσεις ανάδειξης μεταναστών/τριών (μέσω ατομικών και ονομαστικών αναπαραστάσεων), χωρίς να παρέχεται πληροφορία αφομοίωσης στο άμεσο περικείμενο (Βίντεο 2, 0:14-0:12).

Ερμηνεύοντας τα παραπάνω ευρήματα υπό το πρίσμα των θεωριών της έγκλησης και της απόρριψης (βλ. ενότητα 3), φαίνεται ότι οι μετανάστες/τριες αναγνωρίζονται και γίνονται *ορατοί/ές* και *ανεκτοί/ές* (δηλαδή, συμπεριλαμβάνονται στις υπό μελέτη αναπαραστάσεις):

- i. είτε ως ελαχιστοποιημένοι/ες, δηλαδή, χωρίς πρόσωπο, όνομα και δράση (στην πλειοψηφία των περιπτώσεων, βλ. Πίνακα 9, Γράφημα 1).
- ii. είτε (σε πολύ λιγότερες περιπτώσεις, βλ. Πίνακα 9, Γράφημα 1) ως σημαντικοί/ές και αξιόλογοι/ες (αποκτούν πρόσωπο ή/και δράση), με την προϋπόθεση, ωστόσο, ότι έχουν κατορθώσει ή προτίθενται να αφομοιωθούν στις κυρίαρχες εθνικές νόρμες.

Από την άλλη, η απόκτηση προσώπου, ονόματος και δράσης από τους/τις μετανάστες/τριες χωρίς την προϋπόθεση της αφομοίωσής τους απουσιάζει συστηματικά από τις υπό μελέτη αναπαραστάσεις (βλ. Πίνακα 9, Γράφημα 1). Λαμβάνοντας λοιπόν υπόψη τις θεωρίες της έγκλησης και της απόρριψης, συνάγεται ότι, όσον αφορά τα δεδομένα που αναλύθηκαν στο πλαίσιο της παρούσας πραγμάτευσης, η απόκτηση προσώπου, ονόματος και δράσης από τους/τις μετανάστες/τριες χωρίς τις ανάλογες εγγυήσεις αφομοίωσης, παραμένει *αόρατη*, ενώ στιγματίζεται και απορρίπτεται υπόρρητα ως *μη ανεκτή* και αφετηριακά *απειλητική* κοινωνική υπόσταση των μεταναστών/τριών (βλ. επίσης ενότητα 3). Ο Πίνακας 10 συνοψίζει τα ευρήματα της ανάλυσης που παρουσίασα παραπάνω (δηλαδή, την κατανομή των στρατηγικών ελαχιστοποίησης/ανάδειξης όσον αφορά τις αναπαραστάσεις των μεταναστών/τριών στα υπό μελέτη δεδομένα) υπό το πρίσμα των θεωριών της έγκλησης και της απόρριψης.

Πίνακας 9: Μη/αναπαράσταση μεταναστών/τριών στα υπό μελέτη δεδομένα υπό το πρίσμα των θεωριών της έγκλησης και της απόρριψης

Μη/αναπαράσταση μεταναστών/τριών	Αναπαράσταση (Τι συμπεριλαμβάνεται στις υπό μελέτη αναπαραστάσεις;)	Μη αναπαράσταση (Τι αποκλείεται συστηματικά από τις υπό μελέτη
---	---	--

			<i>αναπαραστάσεις;)</i>
Ανάλυση με βάση τον van Leeuwen (2008)	Ελαχιστοποίηση μεταναστών/τριών (αφαίρεση προσώπου, ονόματος, δράσης)	Ανάδειξη μεταναστών/τριών (απόδοση προσώπου, δράσης) υπό την προϋπόθεση της αφομοίωσης	Μη ανάδειξη μεταναστών/τριών (μη απόδοση προσώπου, ονόματος, δράσης) χωρίς την προϋπόθεση αφομοίωσης
Ανάλυση με βάση τη θεωρία της έγκλησης	Ορατές κοινωνικές υποστάσεις των μεταναστών/τριών		Αόρατες κοινωνικές υποστάσεις των μεταναστών/τριών
Ανάλυση με βάση τη θεωρία της απόρριψης	Ανεκτές και μη απειλητικές κοινωνικές υποστάσεις των μεταναστών/τριών		Μη ανεκτές και απειλητικές κοινωνικές υποστάσεις των μεταναστών/τριών

5.2 Μακρο-επίπεδο

Περνώντας στο μακρο-επίπεδο, εξετάζοντας, δηλαδή, κατά πόσο τα παραπάνω ευρήματα συντονίζονται με και απηχούν ρατσιστικούς λόγους, θα μπορούσαμε να πούμε ότι, παρά τη ρητή θετική τοποθέτησή τους απέναντι στους/στις μετανάστες/τριες, τα υπό μελέτη κείμενα εξακολουθούν να προσλαμβάνουν τα μεταναστευτικά πολιτισμικά και γλωσσικά υπόβαθρα στη βάση μιας αφετηριακής απειλητικότητας. Γι' αυτό, οι παραγωγοί των κειμένων, παρά τις προγραμματικές διευκρινήσεις τους για τοποθέτηση των μεταναστών/τριών στο προσκήνιο, αποφεύγουν συστηματικά την απόδοση προσώπου, ονόματος και δράσης σε μετανάστες/τριες, ενώ, στις λίγες περιπτώσεις που την επιλέγουν, διατυπώνουν ρητές εγγυήσεις σχετικά με την προθυμία αφομοίωσής τους στις κυρίαρχες εθνικές/πλειονοτικές νόρμες (βλ. ενότητα 5.1). Με άλλα λόγια, οι κειμενικοί/ές παραγωγοί φαίνεται να απευθύνονται στις ανάγκες ενός εθνικού/πλειονοτικού ακροατηρίου που δεν θα μπορούσε να ανεχτεί τους/τις μετανάστες/τριες, παρά μόνο:

- i. ως *ελαχιστοποιημένους/ες*, *απρόσωπους/ες*, *ανώνυμους/ες* και *αδρανείς* (*καταπίεση και απαξίωση* της συνολικής υπόστασης των μεταναστών/τριών)
- ii. ή τουλάχιστον ως *αφομοιωμένους/ες*: η όποια αξία αποδίδεται στους/στις μετανάστες/τριες στη βάση της μεταστρεψιμότητάς τους, υπό τον όρο, δηλαδή, ότι θα εγκαταλείψουν τον όποιο μεταναστευτικό τους χαρακτήρα και θα αφομοιωθούν στις κυρίαρχες εθνικές νόρμες (*έμμεση καταπίεση και απαξίωση* των μεταναστευτικών πολιτισμικών και γλωσσικών υποβάθρων, βλ. επίσης Παπαταξιάρχης, 2014).

Θα μπορούσαμε, επομένως, να πούμε ότι τα κείμενα που αναλύθηκαν στο πλαίσιο της παρούσας πραγμάτευσης λειτουργούν στην κατεύθυνση της διασφάλισης των κυρίαρχων εθνικών/πλειονοτικών αξιών, ρυθμίζοντας ποιες πτυχές των μεταναστών/τριών θα μπορούσαν να γίνουν *ανεκτές* (και *ορατοποιώντας* τις συγκεκριμένες πτυχές) και παραλείποντας εκείνες τις διαστάσεις των μεταναστών/τριών που θα μπορούσαν να προσληφθούν ως *απειλητικές* και *μη ανεκτές*. Υπό αυτή την έννοια, θεωρώ ότι, στα συγκεκριμένα κείμενα, οι μετανάστες/τριες αναπαρίστανται ως *ρευστή απειλή*, η οποία – αν και υπόκειται των αναπαραστάσεων – δεν αναπαρίσταται ρητά ως τέτοια. Πρόκειται για μια απειλή που *υπονοείται* από το τι συμπεριλαμβάνεται στις αναπαραστάσεις, παραμένοντας όμως *αόρατη*, απουσιάζοντας, δηλαδή, συστηματικά από τις αναπαραστάσεις (βλ. επίσης ενότητα 3). Υπενθυμίζεται ότι από τις υπό μελέτη αναπαραστάσεις απουσιάζει συστηματικά (και, συνεπώς, συγκροτείται ως *ρευστή απειλή*) η απόκτηση προσώπου, ονόματος και δράσης από τους/τις μετανάστες/τριες χωρίς τις ανάλογες εγγυήσεις αφομοίωσης στις κυρίαρχες εθνικές νόρμες (βλ. ενότητα 5.1, Πίνακα 10). Παρά λοιπόν την προγραμματικά θετική τους τοποθέτηση απέναντι στους/στις μετανάστες/τριες, τα κείμενα που εξετάσαμε εδώ φαίνεται να διέπονται από έναν επανα-πλαισιωμένο και *ρευστό φόβο* απέναντι στον/στην Άλλο/η, δυσκολότερα εντοπίσιμο και όχι ρητά συνδεδεμένο με την υποτιθέμενη αιτία του (δηλαδή, τον/την απειλητικό/ή Άλλο/η, ο/η οποίος/α παραλείπεται από τις αναπαραστάσεις και παραμένει *αόρατος/η*, βλ. επίσης ενότητες 2, 3). Ειδικότερα:

- i. Ο/η Άλλος/η επανα-νοηματοδοτείται ως *ρευστή απειλή*. Στα δεδομένα που αναλύθηκαν εδώ, δεν αμφισβητείται η υποτιθέμενη απειλητικότητα του/της Άλλου/ης, απλώς επαναπροσδιορίζεται: η απειλητικότητα του/της Άλλου/ης

δεν συνδέεται με την ορατότητά του/της (όπως στους αμιγώς ξενοφοβικούς λόγους), αλλά, αντίθετα, παράγεται και στιγματίζεται ακριβώς μέσω της απουσίας ορατότητας.

- ii. Αυτό επιτυγχάνεται μέσα από τον μετασχηματισμό των ίδιων των *πρακτικών αναπαράστασης* του/της απειλητικού/ής Άλλου/ης. Ο/η απειλητικός/ή και μη ανεκτός/ή Άλλος/η συγκροτείται και απορρίπτεται υπόρρητα, μέσω της συστηματικής ορατοποίησης ενός/μιας ανεκτού/ής Άλλου/ης.
  - i. Με αυτόν τον τρόπο, επιτρέπεται στις πολιτικές φόβου να θέτουν σιωπηλά ως στόχο τους τον/την απειλητικό/ή Άλλο/η, χωρίς να χρειάζεται να εστιάζουν σε αυτόν/ή (καθώς δεν αναπαρίσταται ρητά, αποτελώντας *αόρατη και ρευστή απειλή*). Ο/η απειλητικός/ή Άλλος/η στιγματίζεται υπόρρητα μέσω της *αποστροφής* και της *άρνησης του βλέμματος*. Στερείται ορατότητας και έτσι δεν μπορεί να εντοπιστεί εύκολα ως αιτία του εν λόγω ρευστού φόβου. Αντίθετα, η εστίαση μετατοπίζεται σε έναν/μια ανεκτό/ή Άλλο/η, με αποτέλεσμα τόσο οι πολιτικές φόβου όσο και οι πολιτικές αποστροφής απέναντι στον/στην Άλλο/η να αποκτούν πιο αμφίσημες και δυσκολότερα εντοπίσιμες και αντιμετωπίσιμες μορφές.

6. Συμπεράσματα

Στόχος της παρούσας πραγμάτευσης ήταν να εξετάσει κατά πόσο (και πώς) λόγοι που τάσσονται υπέρ των μεταναστών/τριών μπορεί εν τέλει να ανα/παράγουν ρατσιστικούς λόγους (βλ. ενότητα 1). Βασιζόμενη στις θεωρητικές έννοιες του ρευστού φόβου και της μη/ανοχής (βλ. ενότητα 2) και εστιάζοντας στη μη/αναπαράσταση, υπό το πρίσμα των θεωριών της έγκλησης και της απόρριψης, εισήγαγα την έννοια της ρευστής απειλής, θεωρώντας την ως μια απειλή που υπονοείται από τι συμπεριλαμβάνεται στις αναπαραστάσεις, χωρίς όμως να αναπαρίσταται ρητά, παραμένοντας έτσι αόρατη και αποτελώντας πρόσφορο έδαφος για τη διακίνηση ρευστού φόβου (βλ. ενότητα 3). Με βάση το παραπάνω θεωρητικό πλαίσιο και αξιοποιώντας τα γλωσσολογικά εργαλεία ανάλυσης που προτείνει ο van Leeuwen (2008, βλ. ενότητα 4), εξέτασα κατά πόσο μιντιακά κείμενα που εκφράζουν ρητά θετικές στάσεις απέναντι στους/στις μετανάστες/τριες και την εγκατάστασή τους στην Ελλάδα μπορεί να απηχούν ή να μετασχηματίζουν ρατσιστικούς λόγους. Το βασικό συμπέρασμα στο οποίο κατέληξα

είναι ότι τα υπό μελέτη κείμενα δεν υποστηρίζουν το σύνολο των μεταναστών/τριών – όπως προγραμματικά διατείνονται – αλλά μόνο τους/τις *ανεκτούς/ές Άλλους/ες*, όσους/ες συμμορφώνονται σε και δεν ‘απειλούν’ τις κυρίαρχες εθνικές/πλειονοτικές αξίες. Όπως φάνηκε από την ανάλυση που παρουσίασα, αυτοί/ές οι ανεκτοί/ές Άλλοι/ες είναι είτε οι *ελαχιστοποιημένοι/ες* είτε οι *αφομοιωμένοι/ες* μετανάστες/τριες (βλ. ενότητα 5). Υπό αυτό το πρίσμα, τα ευρήματα υποδεικνύουν ότι τα κείμενα που εξετάσαμε ανα/παράγουν έναν αμφίσημο και *ρευστό ρατσιστικό* λόγο, ο οποίος, αν και προγραμματικά υποστηρίζει τους/τις μετανάστες/τριες, καταλήγει:

- i. να ρυθμίζει τα ανεκτά όρια της ορατότητάς τους
- ii. να επανα-προσδιορίζει την απειλητικότητα των μεταναστών/τριών σε ρευστή
- iii. να μετασχηματίζει τις πρακτικές αναπαράστασης του/της απειλητικού/ής Άλλου/ης και
- iv. να μετατοπίζει τις πολιτικές φόβου και αποστροφής απέναντι στον/στην Άλλο/η σε περισσότερο ρευστές και αμφίσημες.

Κλείνοντας, είναι σημαντικό να επισημανθεί η ανάγκη για περαιτέρω και σε βάθος μελέτη των λόγων που τάσσονται υπέρ των μεταναστών/τριών, προκειμένου να κατανοήσουμε επαρκέστερα τις ποικίλες επανα-νοηματοδοτήσεις στις οποίες υπόκεινται οι ρατσιστικοί λόγοι, καθώς και τις ποικίλες συγκλίσεις τους με τους λόγους ανοχής. Η έρευνα και η ανάλυση που παρουσίασα εδώ περιορίζεται στο να αναδείξει ότι η συμπερίληψη μεταναστών/τριών σε θετικές για τους/τις ίδιους/ες αναπαραστάσεις δεν αντιπαρατίθεται απαραίτητα, αντίθετα μπορεί να συγχέεται με (και να επανα-νοηματοδοτεί) τις πρακτικές αποκλεισμού και απόρριψής τους (βλ. επίσης ενότητα 3). Είναι, επομένως, σημαντικό να λαμβάνουμε υπόψη μας ότι η συμπερίληψη των μεταναστών/τριών στις αναπαραστάσεις μας μπορεί να εξακολουθεί να τους/τις εξισώνει με το τι αναμένουμε *εμείς από εκείνους/ες*, ρυθμίζοντας ποιες πτυχές τους (δεν) θα ανεχτούμε και ποιες θα παραμείνουν αντικείμενο αποστροφής, στερούμενες αφετηριακά ορατότητας.

Βιβλιογραφία

- Ahmed, S. 2003. The politics of fear in the making of worlds. *International Journal of qualitative studies in education* 16(3): 337-398.
- Ahmed, S. 2004. *The Cultural Politics of Emotion*. Edinburg: Edinburg University Press.
- Altheide, D. L. 2006. *Terrorism and the Politics of Fear*. Oxford: AltaMira Press.
- Althusser, L. 1971. Ideology and ideological state apparatuses. Στο L. Althusser (επιμ.), *Lenin and Philosophy and Other Essays*. New York: Monthly Review Press.
- Anderson, B. & P. Harisson. 2010. The promise of non-representational theories. Στο B. Anderson & P. Harrison (επιμ.), *Taking-place: Non-Representational Theories and Geography*. Farnham: Ashgate, 1-36.
- Αρχάκης, Α. 2020. *Από τον Εθνικό στον Μετα-εθνικό Λόγο: Μεταναστευτικές Ταυτότητες και Κριτική Εκπαίδευση*. Αθήνα: Πατάκης.
- Archakis, A. 2022. The continuum of identities in immigrant students' narratives in Greece. *Narrative Inquiry* 32(2): 393-423.
- Arendt, H. 1998. *The Human Condition*. Chicago and London: University of Chicago Press.
- Balibar, É. 2005. The construction of racism. *Actuel Marx* 38(2): 11-28.
- Balibar, É. 2009. Europe as borderland. *Environment and Planning D: Society and Space* 27: 190-215.
- Balibar, É. 2017. Reinventing the stranger: Walls all over the world, and how to tear them down. *Symplokē* 25(1-2): 25-41.
- Barker, M. 1979. Racism: The new inheritors. *Racial Philosophy* 21: 2-17.
- Barker, M. 1981. *The New Racism: Conservatives and the Ideology of Tribe*. London: Junction Books.
- Barker, C. & E. Jane. 2016. *Cultural studies: theory and practice* (5^η έκδ.). London: SAGE Publications.
- Bauman, Z. 2006. *Liquid fear*. Cambridge: Polity Press.
- Bauman, Z. 2015. The Migration Panic and Its (Mis)Uses. *Social Europe*. <https://www.socialeurope.eu/migration-panic-misuses> (ημερομηνία πρόσβασης: 20/3/2023).
- Blommaert, J. & J. Verschueren. 1998. *Debating Diversity: Analyzing the Discourse of tolerance*. London: Routledge.

- Bonilla-Silva, E. 2006. *Racism without Racists: Color-blind Racism and the Persistence of Racial Inequality in the United States*. New York: Rowman and Littlefield.
- Brown, W. 2006. *Regulating Aversion: Tolerance in the Age of Identity and Empire*. Princeton: Princeton University Press.
- Brown, W. 2008. Tolerance as/in civilizational discourse. *Nomos* 48: 406-411.
- Butler, J. 1993. *Bodies that Matter: On the Discursive Limits of "Sex"*. New York: Routledge.
- Butler, J. 1997. *Excitable Speech: A Politics of the Performative*. New York: Routledge.
- Butler, J. 2004. *Precarious Life: The Powers of Mourning and Violence*. New York: Verso.
- Fairclough, N. 1995. *Critical Discourse Analysis: The Critical Study of Language*. London: Longman.
- Foucault, M. 1972. *The Archaeology of Knowledge*. London: Tavistock.
- Foucault, M. 1980. *Power/Knowledge: Selected Interviews and Other Writings 1972-1977*. New York: Pantheon Books.
- Foucault, M. 2003. *"Society Must Be Defended": Lectures at the Collège de France 1975-76*. Trans.: D. Macey. New York: Picador.
- Foucault, M. 2006. *Madness and Civilization*. New York: Vintage Books.
- Gilroy, P. 1987. *There Ain't No Black in the Union Jack*. London: Unwin Hyman.
- Hall, S. 1992. The west and the rest: Discourse and power. Στο S. Hall & B. Gieben (επιμ.), *Formations of Modernity*. Cambridge: Polity Press/Open University, 275-332.
- Hall, S. 1997 (επιμ.). *Representation: Cultural Representations and Signifying Practices*. London: Sage.
- Haynes, M. 2013. Regulating Abjection: Disgust, Tolerance and the Politics of The Cove. *ESC* 39(1): 27-50.
- Honorato, C. 2020. The Predicament of Representation in the Politics of Diversity: A Discussion through Tate Encounters. *Museum & Society* 18(4): 409-424.
- Hook, D. 2006. 'Pre-discursive' racism. *Journal of community and applied social psychology* 16(3): 207-232.
- Kristeva, J. 1982. *Powers of Horror: An Essay on Abjection*. Trans.: L. S. Roudiez. New York: Columbia University Press.
- Lentin, A. 2004. *Racism and Anti-racism in Europe*. London: Pluto Press.
- Μοσχονάς, Σ. Α. 2005. *Ιδεολογία και Γλώσσα*. Αθήνα: Εκδόσεις Πατάκη.

- Παπαταξιάρχης, Ε. 2014. Ο αδιανόητος ρατσισμός: Η πολιτικοποίηση της «φιλοξενίας» την εποχή της κρίσης. *Σύγχρονα Θέματα* 127: 46-62.
- Said, E. W. 1978. *Orientalism*. New York, Pantheon Books.
- Sears, D. O. 1988. Symbolic racism. Στο P. A. Katz & D. A. Taylor (επιμ.), *Eliminating Racism: Profiles in Controversy*. New York: Plenum, 53-84.
- Thomassen, L. 2017. *British Multiculturalism and the Politics of Representation*. Edinburg: Edinburg University Press.
- van Dijk, T. A. 1992. Discourse and the denial of racism. *Discourse and Society* 3: 87-118.
- van Dijk, T. A. 2008. *Discourse and Power*. New York, N.Y.: Palgrave Macmillan.
- van Leeuwen, T. 2008. *Discourse and Practice: New Tools for Critical Discourse Analysis*. New York: Oxford University Press.
- Weaver, S. 2011. Liquid racism and the ambiguity of Ali G. *European Journal of Cultural Studies* 14(3): 249-264.
- Weaver, S. 2016. *The Rhetoric of Racist Humour: US, UK and Global Race Joking*. London: Routledge.
- Wellman, D. 1977. *Portraits of White Racism*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Yancy, G. & J. Butler. 2015. What's wrong with all lives matter? *The Stone*. <https://opinionator.blogs.nytimes.com/2015/01/12/whats-wrong-with-all-lives-matter> (ημερομηνία πρόσβασης: 20/3/2023).

Παράρτημα

Βίντεο 1	((προφορικός λόγος)) ((αναπαριστώμενος μετανάστης/1)) Αγαπώ το σχολείο μου γιατί μαθαίνω νέες γλώσσες.
Τίτλος: Εκπαίδευση για τα παιδιά πρόσφυγες και μετανάστες	((αναπαριστώμενος μετανάστης/2)) Παλιά δεν πήγαινα σχολείο, τώρα είμαι χαρούμενος. ((γραπτός λόγος/υπότιτλοι))
Σύνδεσμος: https://www.youtube.com/watch?v=2vtL0vEpeRQ	40% των προσφύγων είναι παιδιά. Το 2018 1259 παιδιά παρακολούθησαν μαθήματα ενισχυτικής διδασκαλίας. ((προφορικός λόγος))

Πηγή/φορέας: Μετάδραση	((αναπαριστώμενος πλειονοτικός)) Με τη στήριξη της ευρωπαϊκής επιτροπής κάνουμε πραγματικότητα το όνειρο πολλών παιδιών για ένταξη στη δημόσια εκπαίδευση. ((γραπτός λόγος/υπότιτλοι))
Κανάλι: METAdrasi	Δημιουργία και διανομή εκπαιδευτικών εργαλείων. Μαθήματα ελληνικής γλώσσας μαθηματικών αγγλικών γερμανικών υπολογιστών.
Διάρκεια: 1:08	((προφορικός λόγος)) ((αναπαριστώμενος πλειονοτικός)) Καθημερινά βρισκόμαστε δίπλα στα παιδιά πρόσφυγες και μετανάστες έξι έως δεκαοκτώ ετών. ((αναπαριστώμενος μετανάστης/3)) Θέλω να πηγαίνω σχολείο και να αισθάνομαι όπως όλα τα παιδιά. ((αναπαριστώμενος πλειονοτικός)) Ας στηρίξουμε όλοι μαζί την ένταξή τους στην ελληνική κοινωνία. ((γραπτός λόγος/κλείσιμο του βίντεο)) Με τη χρηματοδότηση της Πολιτικής Προστασίας και Ανθρωπιστικής Βοήθειας της Ευρωπαϊκής Ένωσης. METAdrasi: ΔΡΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ & ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ Πληροφορίες: www.metadrasi.org , 2141008700 Funded by European Union Civil Protection and Humanitarian Aid Το πρόγραμμα υλοποιείται με τη χρηματοδότηση του Τμήματος Πολιτικής Προστασίας και Ανθρωπιστικής Βοήθειας της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (ECHO).

Βίντεο 2	((προφορικός λόγος)) ((δημοσιογράφος/αφηγητής)) Η Έφη και ο Μάκης έχουν τέσσερα παιδιά. Όμως εδώ και δύο μήνες φιλοξενούν ακόμη δύο. Πρόκειται για την δεκατρίαχρονη Γιασμίν και τον δωδεκαχρονο Σαΐντ από τη Συρία. Το ζευγάρι επικοινωνήσε με τη μη κυβερνητική οργάνωση, Μετάδραση, που υλοποιεί
Τίτλος: Ανάδοχη Φροντίδα Ασυνόδευτων Ανηλίκων από τη	

METAδραση	το πρόγραμμα φιλοξενίας ασυνόδευτων προσφυγόπουλων. ((Έφη/αναπαριστώμενη πλειονοτική/1)) Η αγάπη που παίρνεις από τα μάτια αυτών των παιδιών νομίζω μπορεί να σβήσει οποιαδήποτε δυσκολία έχεις στο μυαλό σου. Δέχονται με απίστευτη χαρά οτιδήποτε τους προσφέρουμε και νιώθουν ευγνωμοσύνη για οτιδήποτε. Μπορούν να σου πουν εικοσπέντε φορές ευχαριστώ ας πούμε για το πιάτο φαγητό που τους προσέφερες.
Σύνδεσμος: https://m.youtube.com/watch?v=w1504d-T66Y	
Πηγή/φορέας: Μετάδραση	((δημοσιογράφος/αφηγητής)) Η οικογένεια έχει φιλοξενήσει ακόμη δύο προσφυγόπουλα που πλέον έχουν επανενωθεί με την οικογένειά τους.
Κανάλι: METAdrasi	((Μάκης/αναπαριστώμενος πλειονοτικός/2)) Τα παιδιά απ' την αρχή δεν είχαν ενδοιασμούς. Μάλιστα είχαν και ενθουσιασμό. Θα έχουμε δύο ακόμα παιδιά εδώ, τα οποία θα τα φροντίζουμε. Είχανε κανονίσει δηλαδή λεπτομέρειες που εμείς δεν τις είχαμε κανονίσει, παιχνίδια, το πού θα κοιμηθούν, πώς θα κοιμηθούν.
Διάρκεια: 1:53	((δημοσιογράφος/αφηγητής)) Την οικογένεια επισκέπτεται τακτικά κοινωνική λειτουργός, ενώ κάθε παιδί έχει τον δικό του επίτροπο, που παρακολουθεί κάθε του βήμα. ((αναπαριστώμενη πλειονοτική/3)) Η δράση αφορά τη φιλοξενία ασυνόδευτων ανηλίκων σε οικογενειακό περιβάλλον, έως ότου ολοκληρωθούν οι νόμιμες διαδικασίες επανένωσης με τους γονείς ή με τους συγγενείς τους σε κάποια ευρωπαϊκή χώρα. Προστατεύονται από κυκλώματα τράφικινγκ, και σίγουρα ένα παιδί το να μένει σε οικογενειακό περιβάλλον είναι ό,τι καλύτερο απ' το να μένει σε οποιαδήποτε δομή ή σε ένα καμπ. ((δημοσιογράφος/αφηγητής)) Το προσφυγικό μας έχει πολλές δραματικές εικόνες και ιστορίες δυστυχίας. Όμως όταν οι μη κυβερνητικές οργανώσεις προσπαθούν και οι άνθρωποι ανοίγουν το σπίτι τους, κάποια παιδιά, έστω για λίγο, αποκτούν και πάλι οικογένεια. Από την Αθήνα για το

	Euronews Απόστολος Στάικος.
--	-----------------------------

Βίντεο 3	((προφορικός λόγος)) ((αναπαριστώμενη πλειονοτική/1)) Η ιατρική παρέμβαση
Τίτλος: Ξενώνας Φιλοξενίας Ασυνόδευτων Ανηλίκων 'Ιριδα'- the making of	ιδρύθηκε το δυο χιλιάδες τέσσερα, είναι οργάνωση αρωγής, και τα μέλη της είναι, εθελοντές, γιατροί, νοσηλευτές, κοινωνικοί λειτουργοί, ψυχολόγοι. Το δυο χιλιάδες οχτώ, ο Νικόλαος Καμαράτος, έμπορος από το Χολαργό, αγόρασε και παραχώρησε στην οργάνωσή μας αυτό το χώρο με απαράβατο όρο να υλοποιηθούν δράσειw για τα παιδιά.
Σύνδεσμος: https://www.youtube.com/watch?v=qKH1vM-4WXs	((γραπτός λόγος/υπότιτλος)) ΕΛΠΙΔΑ ΕΥΘΥΜΙΑΔΟΥ Πρόεδρος ΔΣ Ιατρικής Παρέμβασης ((προφορικός λόγος)) ((Ελπίδα Ευθυμιάδου/αναπαριστώμενη πλειονοτική/1)) Έτσι
Πηγή/φορέας: Ίδρυμα Μποδοσάκη	λοιπόν, από το 2008 μέχρι το 2016, στο χώρο αυτό, λειτουργούσε κέντρο ημέρας για τα παιδιά της περιοχής. ((γραπτός λόγος/υπότιτλος)) ΙΑΣΟΝΑΣ ΠΟΔΗΜΑΤΑΣ Συντονιστής Ξενώνα
Κανάλι: Bodossaki Foundation	((προφορικός λόγος)) ((Ιάσοντας Ποδηματάς/αναπαριστώμενος πλειονοτικός/2)) Με

<p>Διάρκεια: 1:59</p>	<p>το μεταναστευτικό ασχολούμαστε πολλά χρόνια. Πρόσφατα, ήρθαμε σε επαφή με το Ίδρυμα Μποδοσάκη και το Giving for Greece. Μέσα από αυτό, είχαμε τη δυνατότητα, να οραματιστούμε και να υλοποιήσουμε ένα ξενώνα φιλοξενίας για ασυνόδευτα παιδιά πρόσφυγες.</p> <p>((γραφτός λόγος/υπότιτλος))</p> <p>ΦΩΤΗΣ ΠΑΡΘΕΝΙΔΗΣ Κοινωνικός Λειτουργός Ξενώνα</p> <p>((προφορικός λόγος))</p> <p>((Φώτης Παρθενίδης/αναπαριστώμενος πλειονοτικός/3))</p> <p>Περισσότερο απ' όλα, αυτά τα παιδιά χρειάζονται ένα προστατευμένο και υποστηρικτικό περιβάλλον. Και αυτό ακριβώς προσπαθούμε να πετύχουμε μέσα από τη λειτουργία αυτού του ξενώνα.</p> <p>((Ιάσοντας Ποδηματάς/αναπαριστώμενος πλειονοτικός/2))</p> <p>Μέσα σε δύο εβδομάδες καταφέραμε να ανακαινίσουμε το κτίριο και να διαμορφώσουμε τους χώρους, ώστε να είμαστε έτοιμοι σε λίγες μέρες να φιλοξενήσουμε δεκαέξι παιδιά.</p> <p>((Ελπίδα Ευθυμιάδου/αναπαριστώμενη πλειονοτική/1))</p> <p>Στόχος μας είναι να δώσουμε σ' αυτά τα παιδιά, στα ασυνόδευτα παιδιά πρόσφυγες, το δικαίωμα στη ζωή και στην αξιοπρέπεια μέσα σ' αυτόν το ξενώνα.</p> <p>((γραφτός λόγος/κλείσιμο του βίντεο))</p> <p>GIVING FOR GREECE</p> <p>BODOSSAKI FOUNDATION</p> <p>www.giving.org.gr</p>
---------------------------	---

<p>Βίντεο 4</p>	<p>((προφορικός λόγος))</p> <p>((αναπαριστώμενος μετανάστης/μετάφραση από αγγλικά/παρέχεται σε υπότιτλους)) Ήταν πολύ επικίνδυνα</p>
-----------------	--

<p>Τίτλος: Η ζωή στον ξενώνα 'Ιριδα' της Ιατρικής Παρέμβασης</p>	<p>στη βάρκα. Η βάρκα μας βυθίστηκε και χρειάστηκε να κολυμπήσουμε επί τρεις ώρες στο νερό. Τρεις άνθρωποι έχασαν τη ζωή τους. Έρχομαι από το Αφγανιστάν και είμαι δεκατεσσάρων ετών. ((γραπτός λόγος/υπότιτλος))</p>
<p>Σύνδεσμος: https://www.youtube.com/watch?v=PLHIUe_d_zg</p>	<p>ΣΟΦΙΑ ΚΟΥΒΕΛΑΚΗ Διαχειρίστρια Προγραμμάτων Ιδρύματος Μποδοσάκη ((προφορικός λόγος)) ((Σοφία Κουβελάκη/αναπαριστώμενη πλειονοτική/1)) Αυτός είναι ο πρώτος ξενώνας, που δημιουργήσαμε με το πρόγραμμα Giving for Greece του Ιδρύματος Μποδοσάκη.</p>
<p>Πηγή/φορέας: Ίδρυμα Μποδοσάκη</p>	<p>((αναπαριστώμενος μετανάστης/μετάφραση από αγγλικά/παρέχεται σε υπότιτλους)) Εδώ το καλύτερο πράγμα είναι ότι έχεις ένα μέρος για να κοιμηθείς. Και τίποτα δεν είναι καλύτερο από αυτό.</p>
<p>Κανάλι: Bodossaki Foundation</p>	<p>((αναπαριστώμενη πλειονοτική/2)) Τα παιδιά έχουν</p>

<p>Διάρκεια: 2:41</p>	<p>διαφορετικές ανάγκες ανάλογα με το χαρακτήρα τους, έχουν όμως κάτι κοινό. ((γραπτός λόγος)) ΣΚΕΥΗ ΤΡΑΜΠΙΑ Ψυχολόγος ((προφορικός λόγος)) ((Σκευή Τράμπα/αναπαριστώμενη πλεινοτική/2)) Τη βασική και μοναδική ανάγκη για προσοχή και φροντίδα, για αποδοχή και εμπιστοσύνη. ((αναπαριστώμενος πλεινοτικός/3)) Σήμερα, στον ξενώνα Ίριδα της ιατρικής παρέμβασης φιλοξενούνται δεκαέξι παιδιά. ((γραπτός λόγος)) ΙΑΣΟΝΑΣ ΠΟΔΗΜΑΤΑΣ Συντονιστής Ξενώνα ((προφορικός λόγος)) ((Ιάσοντας Ποδηματάς/αναπαριστώμενος πλεινοτικός/3)) Από την πρώτη στιγμή φροντίσαμε να γραφτούν στο διαπολιτισμικό σχολείο της γειτονιάς. Και έτσι, κάθε πρωί ξυπνούν για να πάνε στις τάξεις τους. ((Ιάσοντας Ποδηματάς/αναπαριστώμενος πλεινοτικός/3)) Όταν επιστρέψουν από το σχολείο, θα ακολουθήσουν το πρόγραμμα του ξενώνα, όπως θα έκαναν σε μια μεγάλη οικογένεια. ((αναπαριστώμενος πλεινοτικός/4)) Εδώ τρώμε όλοι μαζί και μετά στον ελεύθερο χρόνο τους γίνονται μαθήματα ελληνικών, και ξένων γλωσσών. ((γραπτός λόγος)) ΦΩΤΗΣ ΠΑΡΘΕΝΙΔΗΣ Κοινωνικός Λειτουργός Ξενώνα ((προφορικός λόγος)) ((Φώτης Παρθενίδης/αναπαριστώμενος πλεινοτικός/4)) Αθλητικές και άλλες δραστηριότητες, χωρίς βέβαια να λείπει ο χρόνος για το παιχνίδι. ((αναπαριστώμενος μετανάστης/μετάφραση από αγγλικά/παρέχεται σε υπότιτλους)) Εδώ είναι καλύτερα.</p>
---------------------------	--

	<p>Νιώθω όμορφα εδώ. Πηγαίνουμε σχολείο, κάνουμε όμορφα πράγματα, το φαγητό είναι καλό. Όλα είναι καλά εδώ. Καλύτερα. Στο μέλλον θέλω να γίνω μεταφραστής.</p> <p>((Σοφία Κουβελάκη/αναπαριστώμενη πλειονοτική/1)) Για μας, έχει σημασία τα παιδιά να λαμβάνουν όχι μόνο υπηρεσίες κοινωνικής πρόνοιας, αλλά και όλα τα απαραίτητα εφόδια για την ενσωμάτωσή τους στην κοινωνία. Και θέλουμε αυτός ο ξενώνας να είναι μόνο η αρχή.</p> <p>((γραπτός λόγος/κλείσιμο του βίντεο))</p> <p>GIVING FOR GREECE</p> <p>BODOSSAKI FOUNDATION</p> <p>www.giving.org.gr</p> <p>#safehome</p>
--	---

Βίντεο 5	((γραπτός λόγος))
<p>Τίτλος:</p> <p>Ξενώνας</p> <p>‘Μαλλιοπούλειο’</p> <p>για τα ασυνόδευτα παιδιά πρόσφυγες (En subs)</p>	<p>ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΕΥΑΓΕΣ ΙΔΡΥΜΑ ΚΥΨΕΛΗΣ</p> <p>ΜΑΛΛΙΟΠΟΥΛΕΙΟΝ</p> <p>((προφορικός λόγος))</p> <p>((αναπαριστώμενος πλειονοτικός/1)) Το Ευαγές Ίδρυμα Κυψέλης, το οποίο είναι γνωστό στους περισσότερους ως Μαλλιοπούλειο, ιδρύθηκε το 1917 από τον προπάππου μου Δημήτριο Μαλλιοπούλο. Σκοπός του ήταν και είναι να φροντίζει παιδιά χωρίς γονείς ή παιδιά με γονείς που εργάζονται και δεν έχουν οικονομική δυνατότητα. Μαθαίνοντας το πρόγραμμα Giving for Greece του Ιδρύματος Μποδοσάκη για τα ασυνόδευτα παιδιά πρόσφυγες,</p>
<p>Σύνδεσμος:</p> <p>https://www.youtube.com/watch?v=XI_p_mAC0EYw</p>	

<p>Πηγή/φορέας: Ίδρυμα Μποδοσάκη</p>	<p>((γραπτός λόγος/υπότιτλος)) YIANNIS PERROTIS President of “Mallioroulio” CEO of Atria (CBRE) ((προφορικός λόγος))</p>
<p>Κανάλι: Bodossaki Foundation</p>	<p>((Yiannis Perrotis/αναπαριστώμενος πλειονοτικός/1)) αποφασίσαμε να διαμορφώσουμε και να προσφέρουμε αυτό το κτίριο για να γίνει ξενώνας.</p>
<p>Διάρκεια: 2:44</p>	<p>((γραπτός λόγος/υπότιτλος)) MANOLIS PADOUVAS Board Member of “Mallioroulio” Project Manager of Atria (CBRE) ((προφορικός λόγος)) ((Manolis Padouvas/αναπαριστώμενος πλειονοτικός/2)) Όταν σχεδιάσαμε τον ξενώνα, είχαμε στο μυαλό μας να δημιουργήσουμε ένα ευχάριστο και ασφαλές περιβάλλον γι’ αυτά τα παιδιά. ((αναπαριστώμενη πλειονοτική/3)) Είμαστε εδώ στο Μαλλιοπούλειο με τους ανθρώπους της εταιρείας Aktor, προσφέροντας τις υπηρεσίες μας δωρεάν και με χαρά, ((γραπτός λόγος/υπότιτλος)) STAVROULA XARCHAKOU Project Manager “AKTOR” “ELLAKTOR” Group ((προφορικός λόγος)) ((Stavroula Xarchakou/αναπαριστώμενη πλειονοτική/3)) προκειμένου να επισκευάσουμε, να διαμορφώσουμε και να ανακατασκευάσουμε το κτίριο για παιδιά που το ‘χουν ανάγκη. ((αναπαριστώμενος πλειονοτικός/4)) Κάθε χρόνο φτάνουν στην Ελλάδα χιλιάδες ασυνόδευτα παιδιά πρόσφυγες. για τα παιδιά αυτά, υπάρχει επείγουσα ανάγκη προστασίας, περίθαλψης και στέγασης. Η Πράξις έχει δημιουργήσει δεκαεφτά ξενώνες προσπαθώντας να καλύψει τα κενά που δεν μπορούν να καλυφθούν διαφορετικά. Στην Πράξη λειτουργούμε με έναν κανόνα, ότι η φαντασία ενός παιδιού</p>

	<p>δεν μπορεί να φτάσει πέρα από εκεί που φτάνει η πραγματικότητά του. σε αυτόν τον ξενώνα, σε λίγες εβδομάδες,</p> <p>((γραπτός λόγος/υπότιτλος))</p> <p>TZANETOS ANTYPAS President of NGO “PRAKSIS”</p> <p>((προφορικός λόγος))</p> <p>((Tzanetos Antypas/αναπαριστώμενος πλειονοτικός/4)) θα προσπαθήσουμε να κάνουμε πραγματικότητα το μικρό όνειρο τριάντα παιδιών. Σε αυτό το εγχείρημα, συμμετέχει και η Ύπατη Αρμοστεία του ΟΗΕ για τους Πρόσφυγες, αφού καλύπτει τόσο τα λειτουργικά έξοδα του ξενώνα όσο και τα έξοδα για ανθρώπινο δυναμικό.</p> <p>((γραπτός λόγος))</p> <p>SOFIA KOUVELAKI Program Manager of the Bodossaki Foundation</p> <p>((προφορικός λόγος))</p> <p>((Sofia Kouvelaki/αναπαριστώμενη πλειονοτική/5)) Ο ξενώνας αυτός είναι χαρακτηριστικό παράδειγμα για το πώς λειτουργεί το πρόγραμμα Giving for Greece του Ιδρύματος Μποδοσάκη. Αυτή η πρωτοβουλία μας είναι ένας κόμβος διασύνδεσης που φέρνει κοντά δωρητές, οργανισμούς και επιχειρήσεις, μεγιστοποιώντας την προσφορά του καθένα.</p> <p>((γραπτός λόγος/κλείσιμο του βίντεο))</p> <p>ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΕΥΑΓΕΣ ΙΔΡΥΜΑ ΚΥΨΕΛΗΣ ΜΑΛΛΙΟΠΟΥΛΕΙΟΝ BODOSSAKI FOUNDATION giving FOR GREECE www.giving.org.gr #safehome</p>
--	--